

NAŠ ČASOPIS

GLASILO SOCIALISTIČNE ZVEZE DELOVNEGA LJUDSTVA OBČINE VRHNIKA

Priloga

Številka 6

Julij 1975

VSEBINA

**Družbeno-politične razmere
in delovanje
občinske organizacije ZK**

**Razprava o predlogu programa
občinske
organizacije SZDL Vrhnika**

**Ocena tekočih gospodarskih
gibanj in prizadevanja
za stabilizacijo v občini Vrhnika**

CANKARJEVA KNJIŽNICA
VRHNIKA

DRUŽBENO-POLITIČNE RAZMERE IN DELOVANJE OBČINSKE ORGANIZACIJE ZK

Poročilo sekretarja komiteja občinske konference ZK Vrhnika o družbeno-političnih razmerah na Vrhniku in delovanja občinske organizacije ZK ter ostala aktualna vprašanja v luči razmer 4. seje CK ZKS

4. seja CK ZKS je v dosedanjih prizadevanjih povzročila pospešeno in izredno aktivnost komunistov v vseh sredinah in je zaradi svoje konkretnosti tudi podlaga za nadaljno mobilizacijo vsega članstva Zveze komunistov in vseh ostalih družbeno-političnih organizacij v občini.

Ocena, ki jo danes dajemo sicer prikazuje nekatera najaktualnejša vprašanja in probleme, s katerimi se že dalj časa, predvsem pa v zadnjem obdobju, v občini srečuje Zveza komunistov. Pa vendar danes nikakor ne smemo dopustiti, da ne bi razčistili oziroma razrešili tista vprašanja, zaradi katerih ugotavljamo, da smo na nekaterih področjih neenotni, premalo akcijski in nedosledni. Težko je v strnjeni obliki obdelati vsa tista vprašanja, s katerimi se komunisti neposredno ukvarjajo v osnovnih organizacijah ZK in s katerimi se bodo še ukvarjali.

Dejstvo je, da smo po sprejemu nove ustave SFRJ in ustave SRS ter v obdobju po obeh kongresih Zveze komunistov z večjo ofenzivnostjo in aktivnostjo veliko storili pri preobrazbi naše družbe. Seveda ta aktivnost ni bila enaka pri vseh vprašanjih in v vseh sredinah.

Zato ne smemo v nadaljevanju bitke za samoupravne odnose popustiti in ugotoviti moramo do kje smo prišli v uresničevanju ustave v boju za stabilizacijo izboljšanja življenjskih razmer in kako vse to še izboljšati, spremeniti, da bomo še uspešnejši saj gre pri tem končno za odpravo napak in slabosti, ki se še porajajo v naših vrstah.

Z vsemi proslavami v občini v počastitev 30-letnice osvoboditve z ostalimi manifestacijami in akcijami smo ugotovili, da je dokaj ugodno ozračje za nadaljnje akcije in mobilizacijo delovnih ljudi in občanov za izpolnjevanje pomembnih družbenih nalog. Prav pretekle akcije in dogodki so pri nas pokazali, da so ljudje pripravljeni sodelovati v vseh akcijah, v vseh pozivih, za manifestiranje pridobitev naše revolucije in naše povojne graditve. Preko 20 večjih proslav in prireditvev v občini vključno z občinskim praznikom in dobro obiskanimi prireditvami priča, da že dolgo ni bilo take aktivnosti in razpoloženja delovnih ljudi in občanov, ki so še enkrat potrdili pravilnost naše politike in izrazili priznanje za vse rezultate, ki smo jih dosegli v preteklih letih.

Naša današnja ocena pa mora biti poštena, dobronamerna, ne zato, kdo bo koga, temveč za hitrejšo odpravljanje napak pri našem vsakdanjem delu.

Osnova za poročilo so ugotovitve in razprava na sestankih OOKZ, ki so bili organizirani po 4. seji CK ZKS v vseh OOKZ, nadalje sestanki s sekretarji in seje komiteja občinske konference ZK

Za poročilo smo izbrali sledeče najbolj aktualne točke političnih razmer in stanja v občini:

1. Ocena izvajanja ustave v TOZD, OZD, v SIS, v KS ter kako se že do sedaj vključujejo TOZD oziroma OZD v problematiko KS.

2. Ocena izvajanja ustave na osnovi svobodne menjave dela med TOZD, OZD ter interesnimi skupnostmi in ocena realizacije družbenega dogovora o skupni porabi v prvih mesecih letošnjega leta.

3. Ocena dela delegatskega sistema v vseh sredinah, tj. v skupščinskem sistemu in v SIS, KS, TOZD in OZD.

4. Ocena uresničevanja družbenih dogovorov in samoupravnih sporazumov, ki obravnavajo posamezno specifično nalogo v občini.

- Priprava planov razvoja 1976 – 1980 v vseh sredinah
- Ocena gospodarske situacije po gospodarskih panogah in po osnovnih elementih
- Potek nadaljnjih integracijskih procesov
- Ocena prizadevanj za socialistično angažirano šolo, zlasti oceno o tem, kako je s kadrovske situacijo in pripravami za celodnevno šolo.
- Delovanje nasprotnikov samoupravnega sistema
- Potek konstituiranja SZDL na novih osnovah
- Potek konstituiranja sindikata na novih osnovah
- Potek konstituiranja Zveze socialistične mladine na novih osnovah

– Ocena dela Zveze komunistov v posamezni sredini, predvsem na osnovi aktivnosti članov in njihovega vpliva na realizacijo politike ZK v celotni samoupravni družbi.

O vseh navedenih vprašanjih so razpravljale OOKZ in napravile oceno, ki je sestavni del tega poročila.

Ugotoviti je, da je bila družbeno-politična dejavnost ZK v občini Vrhnika po kongresih usmerjena predvsem v uveljavljanje socialističnih samoupravnih odnosov na vseh področjih samoupravljanja. Samoupravno organiziranje temeljnih in drugih organizacij združenega dela je bilo končano do 31. 12. 1974, kar pomeni, da so se konstituirale v skladu z zakonom in ustavo. Samoupravni sporazumi so bili sprejeti z voljo večine delavcev na zborih delovnih ljudi in jih kot take lahko uporabljajo za uveljavljanje medsebojnih odnosov. Obenem pa so pokazale nekatere ugotovitve, da delavci zelo malo čutijo spremembe nove samoupravne organiziranosti zasnovane na ustavnih določilih. Tako so pokazale lanske ugotovitve ob obisku v delovnih organizacijah.

Predvsem smo premalo storili o dosedanjih usposobitvah delavca, da je on edini nosilec oblasti. REs je bilo v tem pogledu precej storjenega (organizirani so bili razni seminarji, vendar je to premalo, če ne bomo tudi v vsakodnevni praksi tega uresničevali, da bo delavec lahko tudi izvajal svojo oblast v vseh oblikah samoupravljanja). Pri tem je zelo pomemben delegatski sistem o katerem bomo kasneje več govorili, ki pa še ni v celoti zagotovil udeležbe pri odločanju delavcev, ker še nimamo ureja-

nega komuniciranja med delegati in delavci. Še vedno se v nekaterih delovnih organizacijah poslužujejo starih oblik samoupravljanja. Zato ni povezave med delavskim svetom in delavci.

V svojem referatu bi moral omeniti delovne organizacije, ki so najbolj problematične, vendar gre po oceni, ki je bila napravljena in ugotovljena pred časom za nekaj zelo skupnih ugotovitev kot so:

KADROVSKA POLITIKA

Takoj je treba prekiniti z dosedanjim sistemom vodenja kadrovske politike, ki je povsod nenačrtno stihijska in lahko rečemo – neustrezna.

V investiranju kadrov ni bilo vsega napravljenega. Preveč se je gledalo samo na trenutne potrebe, ne pa na perspektivo in smer razvoja, ker ni bilo kadrovske politike v občini.

To pa nas obvezuje, da pride do takojšnjega dogovora delavcev v združenem delu v gospodarstvu in izven njega glede vseh vprašanj, ki se nanašajo na hitrejšo usposabljanje in šolanje ljudi, njihovih primanjkuje. Naša prizadevanja gredo v tej smeri tudi proti privatizaciji in monopolom v kadrovski politiki. Z novo ustavo smo naredili pomembno osnovo za vključitev vseh delavcev pri snovanju in odločanju o kadrovski politiki in kadrovskih rešitvah.

Zadnje volitve v organe družbenopolitičnih skupnosti in SIS, še posebej pa izbira organov v vodstvo družbenopolitičnih organizacij so primer, kako je možno vključiti slehernega delavca in občana pri izbiri kadrov za posamezne dolžnosti. Seveda pa ni mogoče reči, da smo že povsod izkoreninili privatizacijo na področju kadrovske politike.

To se še vedno izraža v posameznih primerih: v protekcijah pri napredovanju, pri vztrajanju na mestih katerim nekateri niso več kos in se na njih obdržijo s sklicevanjem na „zasluge“ v preteklosti, v prevzemanju kadrov preko preplačevanja, v postavljanju na vodilna mesta takih ljudi, ki nimajo ustreznih moralno političnih kvalitete.

Pomemben dejavnik pri področabljanju in demokratizaciji kadrovske politike je brez dvoma družbeni dogovor o kadrovski politiki. Zveza komunistov, zlasti pa sindikat in mladinska organizacija morajo storiti vse, da se uveljavijo v praksi načela in določbe teh dogovorov, sicer bodo tako hitro kot so bili podpisani tudi pozabljeni. Kljub dogovorom še vedno nismo organizirali kadrovske službe, kar onemogoča pregled nad kadri v občini.

Prav zato opozarjamo, da vsi odgovorni faktorji, predvsem občinska skupščina podvzame vse ukrepe, da se v občini organizira kadrovska služba.

Še vedno je močno pristona kolektivna podjetniška miselnost. V temeljnih organizacijah združenega dela ne poznajo ali pa nočejo poznati družbene vsebine delitve dohodka – tudi tistega, ki ne izvira iz njihovega dela. Sistem delitve osebnega dohodka ne odgovarja novim ustavnim načelom, ker vrednost delavca in njegovega dela ocenjujejo ljudje iz operativnega vodstva, ne pa delavci sami. Očitno pa je, da je pri samoupravljanju odločilnega pomena, da delavci vrednotijo svoje delo, kajti le v tem primeru bo delavec dober samoupravljalac in hkrati dober delavec. V nasprotnem primeru pa delavec ni odvisen od baze, ki ga je izvolila, ampak od tistega, ki vrednoti njegovo delo – to pa je vodstveni sloj. Tak predstavnik v samoupravnih telesih se bo potem, ne glede na to, kako je uresničen delegatski sistem v delovni organizaciji, odlepil od svoje sredine in prilupil vodstvenemu sloju, saj poznamo sto načinov, kako lahko operativno vodstvo spremeni svojo oceno njegovega dela, ne glede na to kakšna je resnica. To pa je tudi vprašanje oblasti, ker ima oblast vedno tisti, ki vrednoti delavčevo delo, ki je v tem primeru tehokratska struktura, ne pa delavec.

ZDRUŽENO DELO

Nujno je tudi v samoupravnih aktih točno opredeliti pravice in dolžnosti pristojnosti in odgovornosti vodstvenih in vodilnih delavcev. V vseh dosedanjih razpravah, ne samo v delovnih organizacijah, tuži drugje je bilo do sedaj težko ugotoviti dejanskega nosilca odgovornosti. Vedno se krivda prisoja zdaj enemu, zdaj drugemu, nikdar pa ne pravemu in to povzroča, da so razprave dolge in brez uspeha.

Verjetno pa moramo v tem problemu najti tudi vzrok, da medsebojni odnosi niso taki kot bi morali biti in vedno obsojamo eden drugega, malokrat pa pravega.

Konstituiranje v TOZD v naši občini ni še dosledno izvršeno. Imamo še delovne organizacije, ki bi lahko ustanovile več TOZD, ki so sedaj prevelike ali pa so enovite. Med temi ima možnost organiziranja v nadaljno konstituiranje še IUUV. LIKO – KOVINARSKA – KMETIJSKA ZADRUGA, pa bi morala imeti TOZD družbenega sektorja in TOZD za kooperacijo v katerem bi morali obravnavati in sprejeti ustrezne odločitve.

Gotovo je, da imajo te in podobne delovne organizacije za takšno organiziranost določene utemeljitve v tehnološki povezanosti in ekonomski soodvisnosti posameznih faz delovnega procesa. Poleg tega tudi zunanji politični dejavniki niso odločujoče pritiskali nanje, kadar smo dobili vtis, da imajo za takšno rešitev dovolj objektivnih utemeljitev in da se tudi razpoloženje večine delavcev nagiba k taki rešitvi.

V bistvu je šlo vendarle v večini teh delovnih organizacijah za nerazumevanje vsebine ustavnih sprememb s strani vodilnih poslovodskih struktur, ponekod pa so zatajili tudi politični dejavniki.

Zdaj si ZK in sindikati znotraj in zunaj delovnih organizacij morajo prizadevati, da takšno stanje spremenijo in da se tudi v teh delovnih organizacijah oblikuje več TOZD.

Še vedno pa ni izvršeno samoupravno konstituiranje v zdravstvu oziroma Notranjskem zdravstvenem domu čeprav so stališča že znana in sprejeta.

IZVAJANJE USTAVE V KRAJEVNIH SKUPNOSTIH

V naši občini je 13 Krajevnih skupnosti. Krajevne skupnosti nimajo dolge tradicije že iz znanih razlogov. V sedanjem času so napravile viden napredek v svoji organiziranosti in učinkovitosti delovanja. Občinska organizacija Zveze komunistov se je s problematiko KS vedno po malem ukvarjala, vendar dosti manj kot z drugimi oblikami družbene oziroma samoupravne organiziranosti. Tudi terenske organizacije ZK, čeprav jih nimamo v vseh KS, niso napravile vsega, kar bi sicer lahko, če bi bili bolje organizirani med seboj v KS. Predvsem še premalo sodelujejo v delu Krajevnih skupnosti komunisti, ki so vključeni v delovnih organizacijah oziroma izven svojega kraja bivanja, kot da ne poznajo kongresnih dokumentov, ter statuta ZKS.

Glede celotnega preoblikovanja Krajevnih skupnosti je moč ugotoviti, da se KS še premalo zavedajo svoje vloge in odgovornosti.

Glede celotnega ustavnega preoblikovanja KS je moč ugotoviti, da iz razprav na sestankih s predsedniki KS in iz razgovorov na OOZK kjer te so, je moč ugotoviti, da se vsi le preveč ukvarjajo s komunalnimi vprašanji, želje so brez vsake ustrezne finančne možnosti za izvedbo vseh programov.

Vse preveč je zapostavljeno ali odloženo uresničevanje drugih vprašanj o katerih bi se morali v KS delovni ljudje in občani dogovarjati in odločati kot so: vzgoja in izobraževanje, kultura, SLO, otroško varstvo, socialno skrbstvo, zdravstvo in ostala področja skupnega življenja in dela.

Iz ugotovitev je moč zapisati, da se mnogo prepočasi uresničuje usmeritev KS tako kot smo si jo zamišljali v ustavnih razpravah. Nastaja neka praznina za celovitost KS, ki bi jo morale

zapolniti družbeno-politične organizacije, za polno uresničevanje in zadovoljevanje vseh skupnih potreb od katerih je odvisna celovitost interesov v KS.

Razumljivo, da so za vse naloge v KS potrebni tudi ostali materialni pogoji za delo in funkcioniranje Krajevnih skupnosti – npr.: prostorski pogoji in da kljub možnostim, ki so na razpolago ti niso izkoriščeni.

Kažejo se tudi že prvi rezultati združevanja sredstev TOZD za financiranje Krajevnih skupnosti, vendar je to še vedno preveč odvisno od volje posameznikov, ne pa od interesov in odločitev samih delavcev.

V Krajevnih skupnostih ni prave povezave (izstopajo predvsem Verd, Log, Dragomer ter Ligojna) med delegacijami in svetom KS, še posebno pa zborom delegatov. Funkcije se duplirajo, predsednik KS odgovarja za vse, ni ustrezne razdelitve nalog in se ne poslužuje delegatskih možnosti. Še vse preveč je pritiska na upravne organe, na družbenopolitične organizacije, na IS, ki pa ne morejo in ne smejo odločati o razdelitvi sredstev, ker jih dejansko tudi nimajo, ne izkoristi pa se nobenih drugih oblik združevanja sredstev med KS in TOZD.

Nismo še ustrezno pristopili k dopolnjevanju oziroma preoblikovanju statutov KS, saj so v marsikaterem določili pomanjkljivi. Zato moramo tako pristopiti k preoblikovanju statutov pri katerih moramo zagotoviti širšo udeležbo vseh družbenopolitičnih dejavnikov. Še posebno pozornost moramo posvetiti tistim KS v katerih je do sedaj razvoj samoupravnih odnosov očitno zastajal. Okrepiti bomo morali odgovornost komunistov za razvoj KS v katerih živijo.

SAMOUPRAVNE INTERESNE SKUPNOSTI

Ustanavljanje SIS je potekalo po predhodno izdelanem programu. Do sedaj nam še ni uspelo nobene SIS vključiti v skupščinski sistem, niti niso bili tisti predstavniki SIS, ki so sestavni del skupščinskega sistema vsaj občasno vključeni v delo predsedstva občinske skupščine. Vse SIS imajo izdelane svoje programe, vendar pa še nismo uspeli usklajevati te programe s programi KS niti med posameznimi SIS. Kljub politični opredelitvi DPO do vprašanja skupnih strokovnih služb teh še nismo organizirali.

Ni zadostne povezave med delegati zbora uporabnikov in zbora izvajalcev, ker tudi delegati zbora izvajalcev še niso doumeli svoje vloge. Zato bodo potrebne na tem področju korenite spremembe in konkretne rešitve. Dosledno bo potrebno izvajati ustavna določila, upoštevati predloge in stališča delegacij delavcev in občanov in prilagoditi temu ustrezne strokovne službe, kajti dobro in vsebinsko pravočasno pripravljene predlogi in merila bodo ob dobrem informiranju res lahko omogočili dogovarjanje med uporabniki in izvajalci.

Svobodna menjava dela mora postati resničen element samoupravnega sistema. Ni pa mogoče popolnoma uresničiti vloge SIS, če ne bo tesnega sodelovanja med Krajevnimi skupnostmi in samoupravnimi interesnimi skupnostmi.

DELEGATSKI SISTEM

Delovanje delegacij je v začetku dobro zazivel, opazamo pa, da se zadnje čase v nekaterih primerih delegacije ne sestajajo. Delegacije niso povezane z delegatsko bazo in oblikujejo stališča samo na seji delegacije; kjer pa se delegacije redno ne sestaja pa še tega ne. Torej imamo v teh primerih še vedno predstavniški sistem. To privede do tega, da delegati odločajo v imenu delavcev namesto, da bi delavci odločali preko svojih delegatov. Iz dosedanje prakse dela v občinski skupščini bi lahko ugotovili, da delovni ljudje in občani čutijo potrebo in odgovornost, da v

zbiorih občinske skupščine razgrinjajo svoje osnovne življenjske probleme in interese in se zavzemajo za njihovo uveljavljanje.

Delegati ZKS so na zboru bolj aktivni kot delegati zbora združenega dela, tudi udeležba je temu primerna, nekoliko slabša pa je v DPS. Tiste delegacije, ki tesno sodelujejo z delavskim svetom in drugimi organi upravljanja se tudi na sejah ZZZD zavzemajo za vprašanja, ki jih zbor obravnava in sprejema, žal pa je teh primerov bolj malo. Bolj prevladujejo tiste delegacije, kjer je ta povezava slaba, s tem pa tudi aktivnost v ZZZD. Iz tega izhaja nujen sklep, da je treba vzpostaviti tesno zvezo med delegacijami in organi samoupravljanja pri čemer imajo še posebno vlogo in odgovornost DPO, zlasti še ZK in organizacija sindikatov.

Še vedno niso popolnoma razčiščeni odnosi med občinsko skupščino in IS. IS mora postati izvršilni organ občinske skupščine. Razčistiti je potrebno tudi odnose me IS in upravnimi organi, kajti IS ne more delovati namesto upravnih organov, člani IS pa tudi ne tako kot bivši šefi občinske uprave, ampak vsi skupaj kot kolektivno telo, ki izvršuje predpise in politiko občinske skupščine.

Iz dosedanje prakse lahko ugotovimo, da so nosilci v pobud obravnave v skupščini v glavnem upravni organi in IS ne pa delegatska baza, zato moramo bolj razvijati in krepiti, predvsem delavsko bazo z polno odgovornostjo DPO.

Posebno odgovornost za uresničevanje ustavno določenih nalog TOZD nosijo strokovne službe in individualni poslovodni organi kot oblikovalci predlogov za samoupravne odločitve in vsebino samoupravnih odnosov opredeljenih v samoupravnih aktih.

Odgovornost ne preneha tudi takrat, ko je neka odločitev ali akt samoupravno sprejet, ampak se tu odgovornost šele začneja. Da pa sprejete odločitve samoupravnih organov ne bodo nasprotne širšim družbenim interesom nosijo v prvi vrsti odgovornost sestavljalci predlogov in izvajalci ter samoupravni organi, ne pa kolektiv, ki je te odločitve sprejel ali podpisal (primer v naši občini – tolmačenje štipendijske politike in odgovornosti)

Sistem odgovornosti mora biti tak in zastavljen tako, da bodo jasno vidni nosilci odgovornosti.

INTEGRACIJA V OBČINI

Največ integracijske uspehe je nedvomno dosegla v naši občini IUUV, saj je začela s procesom že leta 1968 in jih tudi nadaljuje. Tudi druga največja delovna organizacija v občini LIKO, ki se je vključila v sestavno organizacijo združenega dela UNILES kar nedvomno predstavlja sigurnejši razvoj delovne organizacije.

Intenzivni pogovori o združitvi Komunalno stanovanjskega podjetja in Gradbenega podjetja IGRAD niso prinesli željenih rezultatov. Vzrok temu so bile neizdelane analize o poslovanju obeh delovnih organizacij oz. premajhna upornost političnih vodstev znotraj delovne organizacije in občine. Neuspešnosti tega združevanja pripisujemo tudi vprašanje bodočega razvoja KSP oz. kaj naj predstavlja ta delovna organizacija v bodoče. V kolikor bodo v naslednjem času stvari razčiščene bomo za integracijo nadaljevali. Tudi predvidene integracije Kovinarske Vrhnika z delovno organizacijo Avtotehna Ljubljana ni uspela, predvsem zaradi menjave vodstva v podjetju Avtotehna in tudi zaradi premajhne zainteresiranosti do omenjene združitve. Zaradi predvidene razširitve le-teh, kolektiv išče novega partnerja s katerim bi začeli integracijske posege. Že začeti dogovori o združevanju šol v občini so trenutno zaustavljeni zaradi izdelave enotnih izhodišč združevanja šol v republiki. V razgovoru s predstavniki šol je bilo dogovorjeno, da bomo ob sprejemu političnih izhodišč, akcijo nadaljevali.

STABILIZACIJA IN STABILIZACIJSKI UKREPI

S sprejetimi nalogami 10. seje P CK ZKS in 4. seje P ZKJ smo v občini organizirano pristopili k stabilizacijskim ukrepom. Večina delovnih organizacij je sprejela svoje stabilizacijske programe ali pa drugo nalogo v zvezi z stabilizacijo v svoje letne plane, medtem ko v stabilizacijskih prizadevanjih zastajajo predvsem samoupravne interesne skupnosti in krajevne samouprave.

Občinska skupščina in IS sta sprejela svoje stabilizacijske programe in se tvorno vključila v družbeno akcijo. Nadalje ugotavljamo, da se družbeno-politične organizacije niso dovolj prizadevale, da bi ustvarile ugodnejše vzdušje za uresničevanje stabilizacijskih programov in da bi nujnost prizadevanja za stabilizacijo prišla v zavest delovnih ljudi ter postala sestavni del njihove organiziranosti in dejavnosti. V mnogih sredinah se akcija varčevanja omejuje le na manj bistvene postavke medtem ko so ostale, ki v znatno večji meri vplivajo na krepitev materialne osnove samoupravljanja zapostavljajo. Ponekod se pojavlja miselnost, da je za sedanje gospodarske težave krivo uveljavljanje nove ustave in delegatskih odnosov, da je v zvezi s tem vse preveč najrazličnejših sestankov, zaradi česar trpi proizvodno delo. Navkljub stabilizacijski usmeritvi oblikujejo v nekaterih TOZD in KS nerealne plane in ustvarjajo pritisk na nove investicije, za katere ni sredstev. Ponekod se neposredni proizvajalci, pa tudi ljudje v negospodarski dejavnosti, zaradi premajhne zavesti in slabega dela DPO obnašajo mezdno in zahtevajo večje OD.

DRUŽBENO DOGOVARJANJE IN SAMOUPRAVNO SPORAZUMEVANJE

Vzroki za neučinkovito dogovarjanje in sprejemanje samoupravnih sporazumov so v premajhni aktivnosti in zavzetosti družbeno-političnih organizacij krivi tudi individualni izvršilni organi in vodstva delovnih organizacij. To utemeljujemo s tem ker je tolmačenje tega področja preslabo ali neustrezno pripravljeno ob nepravem času in preveliki ležernosti posameznikov. Kljub temu, da so bili do sedaj predlagani sporazumi in družbeni dogovori sprejeti, vendarle z večkratnim pritiskom in opozarjanjem delovnih organizacij.

Tipičen dokaz za neučinkovito delo je prav v tem trenutku pristop k razpravi samoupravnega sporazuma za nafto in plin in ni nobena delovna organizacija kljub dogovorom in dogovoru gospodarstvenikov odgovorila niti pozitivno niti negativno.

PROBLEMATIKA ŠOLSTVA (celodnevna šola)

Največjo pozornost v tem času zasluži gotovo problematika šolstva, posebno še izgradnja novih šolskih prostorov. Neuresničevanje dogovorov o samouprispevku in nezadostno zbiranje sredstev je pereč problem, ki ga bomo nujno morali drugače reševati. Kako do tega trenutka nismo še poiskali ustrezno rešitev. Predsednik sklada za gradnjo šol in VVZ je odstopil že iz znanih razlogov. Lokalistične težnje in nespoštovanje programov utegnejo napraviti nevzdržno politično situacijo in še otežkočiti potrebne akcije in ukrepe. Nujno je, da se stvar uredi kar najbolj racionalno, predvsem pa v duhu zahtev po celodnevni šoli. Tudi koordinacijski odbori – niti v občinskem merilu še manj v KS – za prehod na celodnevno šolo niso bili imenovani. Ugotavljamo, da dejansko v tem trenutku na centralnih šolah ni nobene možnosti za prehod na celodnevno bivanje, verjetno pa bi bilo mogoče na kakšni podružnični šoli. Ponovna analiza ki jo je napravila občinska izobraževalna skupnost nakazuje in opozarja na problem tretje izmene.

Pri vseh teh problemih pa se nam javlja še dodatni problem pedagoški kader. Zato bomo morali ob formiranju bodočih

šolskih kapacitet misliti tudi na stanovanja za učitelje, na večjo kadrovsko pripravo za vpis v pedagoške šole, kajti le v tem primeru je mogoče računati na kompleksno ureditev šolstva in otroškega varstva. Preko SSS in stanovanjskega sklada bo potrebno zagotoviti določeno število stanovanj za ta kader. Pripraviti bo potrebno pregled nad plačevanjem samoprispevka in sprejete programe razvoja šolstva vskladiti s sedanjimi možnostmi. Predvsem pa je potrebno pregledati kakšne možnosti obstajajo v našem celotnem združenem delu in pospešiti realizacijo realnega programa.

DELOVANJE ZVEZE KOMUNISTOV IN ČLANOV ZK

Naloge in potreba po učinkovitosti akcij so terjale tudi tako organiziranost ZK, ki je omogočila vsestransko vključevanje vseh subjektivnih sil za izvedbo nalog. ZK se je zelo aktivno vključila v akcijo za uresničevanje ustave, samoupravne organiziranosti v TOZD, za uresničevanje novega skupščinskega sistema itd. Z doseženimi rezultati pa še ne moremo biti zadovoljni, saj se še vedno srečujemo z raznimi odkloni, posebno takrat, ko gre za vprašanje notranjih interesov, ki velikokrat prevladujejo nad družbenimi cilji in interesi, na škodo napredka in interesov naše družbe. V takih primerih odpove tudi razredni boj posameznih komunistov torej se bore v ZK predvsem za lokalne in podjetniške interese ne pa za interese in cilje delavskega razreda. Če hočemo, da bomo pri sovijih akcijah bolj uspešni, bomo morali nosilce takih teženj in pojavov brezkompromisno odkrivati, za nepravilno delovanje pa bodo morali tudi politično odgovarjati.

Delovanje OO ZK v združenem delu je sicer zadovoljivo, ne pa uspešno. Na sestankih se obravnavajo vsi problemi, ki tarejo delovnega človeka in se tako tudi konkretno opredelijo do posameznih vprašanj. Kot negativno pa ugotavljamo dejstvo, da se komunisti vse premalo pri tem angažiramo za uveljavitev stališč in sklepov. Komunisti sprejemamo na sestankih pomembne sklepe in stališča, ki so pa lahko uspešni le takrat, če jih bomo uveljavili v praksi oz. v življenju in delu delovnih ljudi in občanov. Velikokrat se zgodi, ko skliče sestanek SZDL, Sindikat ali pa kaka druga oblika sestankov, pa komunisti, ki bi se moral na teh sestankih boriti za uveljavitev stališč sprejetih v ZK, večkrat sploh ni na sestanek. Pri tem problemu pa večkrat najdemo tudi vzrok za neučinkovito akcijo ZK.

ZAKLJUČEK

V tej oceni so podana samo nekatera vprašanja, s katerimi se Zveza komunistov v občini srečuje. Kažejo, da je aktivnost Zveze komunistov izredno široka in razgibana. Organizacije in komunisti se pogosteje sestajajo ter mnogokrat razpravljajo o najbolj aktualnih vprašanjih in problemih posamezne sredine. Kljub povečani aktivnosti ter najrazličnejšim vprašanjem, ki jih dajemo na dnevni red, pa se še pogosto dogaja, da v osnovnih organizacijah o posameznih problemih razpravljamo preveč splošno in ne izhajamo iz kongresnih dokumentov. To našo učinkovitost slabi. Kot primer lahko vzamemo izvajanje stabilizacijskih nalog.

Kljub nekaterim našim slabostim pa Zveza komunistov v občini uživa določeno zaupanje in ugled. Delovni ljudje in občani od ZK mnogo pričakujejo, želijo, da sprožimo posamezna vprašanja, da pospešimo nekatere akcije, da preprečimo posamezne nepravilnosti in podobno. Tega ne smemo zapraviti saj smo kot avantgarda odgovorni pred delavskim razredom.

Komite občinske konference ZKS •
Vrhinika
junij 1975

RAZPRAVA O PREDLOGU PROGRAMA OBČINSKE ORGANIZACIJE SZDL VRHNIKA

UVODNI REFERAT PREDSEDNIKA ObK SZDL VRHNIKA
IN RAZPRAVA O PREDLOGU PROGRAMSKIH IZHODIŠČ
OBČINSKE ORGANIZACIJE SZDL VRHNIKA

Prvo zasedanje delegatske konference, mora pomeniti novo obdobje na področju družbenega delovanja članstva SZDL v naši občini.

V dosedanji rasti naše družbe so bili storjeni zelo pomembni premiki, s čimer so bili ustvarjeni pogoji za izoblikovanje takih družbenih odnosov, da se je danes sestala konferenca SZDL, ki je sestavljena iz delegatov vseh sredin družbene aktivnosti.

V zadnjih nekaj letih so se v okviru občine zgodile pomembne odločitve. SZDL je bila nosilec družbene aktivnosti. Omenimo jih samo nekaj:

— Izreden je bil postopek priprav za izvedbo referendumu ob združevanju zdravstvenega zavarovanja kmetov in zaposlenih. V akciji je sodeloval zelo širok krog aktivistov, referendum pa je bil uspešno realiziran.

— Naslednja obsežnejša naloga je bila akcija za ureditev razmer v šolstvu občine. Obširni in podrobni razgovori v delovnih organizacijah in na terenu, so ustvarili soliden temelj, da je referendum o samopriskvku za šolstvo uspešno potekel. Naloga je več mesecev angažirala vse občane preko konferenc, šol in drugih oblik delovanja.

— Nato so sledile obsežne priprave za sprejem nove ustave. Poglobljene razgovore in razmišljanja v vseh družbenih sredinah, so poglobila samoupravne odnose. S sprejetjem nove ustave in na tej osnovi izvedba volitev delegacij samoupravljalcev v vseh sredinah družbenega življenja, je pomenila nov list zgodovine v našem življenju.

— Naslednji korak je bil storjen s pristopom k oblikovanju samoupravnih interesnih skupnosti. Obsežne predpriprave in iskanja najustreznejših rešitev, so utrjevala spoznanje, kako globoko v človeka seže samoupravni odnos. Ob oblikovanju in izvolitvi delegacij in delegatov samoupravnih interesnih skupnosti, se je šele v celoti pokazalo, kolikšen obseg aktivnosti občanov je potreben, da bi razreševali svoje probleme.

Skratka, v dosedanjih prizadevanjih, da bi ustvarili demokratično družbo, smo ustvarili tak skelet samoupravnega organizma, ki angažira vsakega posameznika, pa naj si bo kot proizvajalec na delovnem mestu, ali kot občan v Krajevni skupnosti. Vse delegacije so tudi že preživele prve težave negotovosti na svoji poti. Proces samoupravnega sporazumevanja na vseh ravneh družbe je že sprožil proces poglobljenega razmišljanja vsakega občana. Ustvarjena je konkretna oblika poti, kako delovni človek neposredno upravlja z rezultati svojega dela, moč administrativne oblasti pa odмира. Vse bolj neposredna postaja vez med proizvajalcem na delovnem mestu in občanom v krajevni skupnosti. Jasnejše postajajo relacije družbene potrošnje na vseh ravneh.

Z novo ustavo je SZDL dobila odgovorne družbene naloge. Da bi uspešno uporabljala svoje poslanstvo, se je primerno

organizirala in sprejet je bil nov statut organizacije. V naši občini delujejo Krajevne organizacije SZDL v vseh krajevnih skupnostih organizirane tako, da lahko uspešno opravljajo svoje poslanstvo. V pojmovanje frontne vloge organizacije na terenu, se postopoma vnaša vse več jasnosti. Vloga subjektivnih sil je vse bolj poudarjena v praktičnem delu.

Nova organiziranost SZDL v občini bo omogočila, da bo frontna vloga v celoti poudarjena. Zagotovljena bo večja koordinacija družbeno političnega dela. Delegatsko sestavljena Občinska konferenca SZDL bo preko svojih članov segala v vse sredine družbenega življenja v občini.

V sedanji fazi družbenega samoupravljanja je izrednega pomena, da so člani SZDL ustrezno obveščeni o vseh vprašanih. Sistem obveščanja v občini trenutno ni tak, da bi v celoti zadovoljil vsem zahtevam. Na tem področju je še vrsta vprašanj, ki jih bo treba rešiti zato, da bodo delegati seznanjeni z bistvom stvari pravočasno, da bodo organizacije lahko zavzele najbolj redno odločitev. Obsežni in dragi materiali, ki jih danes prejemajo družbenopolitični delavci, ne dajejo vselej prave podobe problema, ker zahtevajo mnogo časa za proučitev, vsebina pa ni vselej tako razumljiva, da bi jo vsi enako dojeli.

Bolj smelo bo treba pristopiti k formiranju Občinskega informativnega centra, s čimer bo omogočeno, da se bodo vesti zbirale in koordinirale na enem mestu, gradiva za seje pa bodo lahko manj obsežna s povzetkom bistva stvari, brez opisovanja.

Tudi vlogo našega glasila „Naš časopis“, bo potrebno bolj usposobiti za opravljanje naloge obveščanja v delegatskem sistemu.

V delu družbeno-političnih organizacij, društvih in v delegacijah, so močna prizadevanja ob iskanju najracionalnejših poti za to, da bo delo skupščin dejansko odraz hotenj občanov.

Dosedanje izkušnje z zasedanj Občinske skupščine in skupščin SIS kažejo, da bomo morali več storiti za družbeno izobraževanje vseh občanov s čimer bo pospešen proces rasti družbene zavesti in zmanjšana možnost delovanja tistih sil, ki jim samoupravno organizirana jugoslovanska družba ni po volji. Izobraževanje mora postati kontinuiran proces, v katerem naj sodeluje vsak občan. V tem procesu je treba poudariti vlogo ZK in njen prispevek k krepitvi subjektivnih sil. Posebno pozornost moramo posvetiti delu z mladimi in jih s konkretnimi nalogami vključevati v proces družbenega delovanja. Seminarji in predavanja so le ena oblika izobraževanja, ki pa so premalo uspešna, če ni samoiniciativnega osebnega izobraževanja vsakega posameznika.

SZDL organizirana kot frontna organizacija, bo z nadaljnjim razvijanjem oblik dela angažirala širok krog svojih članov. Ob tem je treba poudariti, kako pomembna je dodelana kadrovska politika. Proces spremljanja rasti kadrov mora postati stalna praksa, evidentiranje pa metoda dela v pripravah in razporejanju ljudi na družbene dolžnosti. Nekaj sto članov SZDL, ko deluje v delegacijah v delovnih organizacijah in krajevnih skupnostih ter drugih nekaj sto organov družbenopolitičnih organizacij, ne

more biti prepuščeno slučajnosti, kadar se dogovarjamo, kdo bo opravil določeno dolžnost. V proces kadrovske rasti morajo mladi bolj poseči, da bi se učili od starejših tovarišev in s svojim delovanjem vnašali vedno novega duha odločnosti.

Priprava srednjeročnega programa razvoja v vseh sredinah občine, zahteva angažiranost celotne organizacije. Razrešiti bo treba probleme, ki so prišli na dan kot rezultat razvoja v občini, pri tem pa upoštevati lastne materialne zmožnosti in teže problema. Znano je, da vse delegacije nimajo enakih možnosti za delovanje, ker ni primernih družbenih prostorov za sestajanje, da še ni zadovoljivo razrešeno financiranje krajevnih skupnosti, da zbiranje sredstev za izgradnjo novih šol ne teče tako, kot je bilo zastavljeno s programom. Pred nas se postavljajo nove naloge v zvezi s celodnevno šolo, organiziranja otroškega varstva, izgradnje družbenih prostorov v krajih, kjer tega še ni.

Gospodarske delovne organizacije načrtujejo svojo rast. Planirane so nove investicije in nove kapacitete. Skratka, planiranje moramo v celoti obvladati, da ne bi zašli v neustrezna protislovja.

Problemi, ki nastajajo v zvezi z onesnaževanjem okolja v naši občini, so vse bolj očitni. Urbanizacija postaja tudi pri nas iz dneva v dan pomembnejše vprašanje. Tiščijo nas problemi komunalne opremljenosti, obnova elektrorežnja, vodovodi, asfaltiranje cest, kanalizacija, stanovanjska naselja itd.

Vse to so problemi, ki jih še pred leti nazaj nismo tako ostro čutili kot jih danes in ki se bodo še zaostrovali. Njih razrešitev bo zahtevala ogromna finančna sredstva, ki jih gospodarstvo občine samo, vsaj v krajšem obdobju ne bo zmoglo. Nekateri od naštetih problemov že segajo do meja političnega problema, kot pom. stanovanja, šolskega prostora, energije, vode itd.

SZDL bo uspešno delovala, če se bo ustvarjalno zavzemala za razrešitev teh problemov, pri čemer bo delovala kot organizator ljudskih množic zato, da bi se dogovorili za razrešitev naštetih nalog. Dosedanja praksa je pokazala, da so naši občani pripravljene nesebično sodelovati povsod tam, kjer sorezultati dela vidni. To nam dokazuje cela vrsta primerov, ko občani prispevajo poleg vseh družbenih obveznosti samoprispevek, ki ni majhen, zato, da se zgradi nov vodovod, cesta, kanalizacija, otroški vrtec, družbeni prostori itd. Za vse te akcije moramo imeti tenak posluh, pri njih sodelovati in koordinirati možnosti, prostor, čas in sredstva.

Vrednotenje družbenopolitičnega dela danes še nima tistega mesta, kot že zasluži po svoji naravi. V naših dosedanjih akcijah je še vedno preveč aktivizma, posamezniki pa si nabirajo vrsto obveznosti, ki jih ne morejo uspešno opravljati. Dosledno

uresničevanje principov delovanja delegacij oz. skupščin, bo ta problem postopoma razrešil. Krog aktivnih družbenopolitičnih delavcev se postopoma širi, ob tem pa vse širši krog občanov neposredno spoznava, kako težko in odgovorno je to delo. Ob tem je potrebno poudariti, da rabimo v občini nove profile delavcev, politologov, ki bi strokovno pristopili k razrešitvi problemov. Tudi v večjih krajevnih skupnostih danes že nastajajo take potrebe, saj je razumljivo, da vse bolj in bolj zahtevne naloge ni mogoče razreševati volunteersko, več ali manj odvisno od sposobnosti in entuzijazma posameznikov.

Prav bi bilo, da bi pregledali uspešnost dela administrativnega aparata v občini, da bi modernizirali poslovanje z namenom, da bi skrajšali čas razrešitve, znižali stroške in delavce razporedili tako, da bi le ti delovali kot strokovnjaki za svoje področje. Mnogo prepočasi teče organiziranje skupnih služb SIS, s čemer bi se vsaj delno morala zmanjšati ostala administracija. Več pozornosti bi morali posvetiti organizaciji dela na vseh ravneh, strokovnjake zaposliti po njihovih specialnostih, njihovo delo pa mehanizirati. Naglo širjenje administracije kaže na odsotnost subjektivnih sil in teži v smer ekstenziranega poslovanja.

Na področju organiziranja samozaščite, smo doslej premalo storili. Osnovni razlog, da na tem področju hitreje ne napredujemo, je v pomanjkanju strokovnjakov s tovrstne družbene dejavnosti. Toda neglede na to dejstvo moramo vseeno ugotoviti, da v naša spoznanja počasi prodira ugotovitev, da so naloge samozaščite sestavni del nas samih. Gre za pojmovanje celotnega področja zaščite pridobitev naše samoupravne družbe.

Sovražniki naše družbe doma in zunaj ne mirujejo. Skušajo razvrednotiti pridobitve samoupravljanja, pri čemer sprotno izkoriščajo naše občasne slabosti, zato, da nas blatijo. Očitno je, da pravi sovražnik izkorišča preživele izdajalce domovine zato, da skozi njihova usta razglaša svoj besednjak. Vsi dosednji incidenti so klavrno propadli, toda vedeti moramo, da so naše meje odprte, da naši varnostni organi ne morejo vsakega prečitati, kaj želi pridobiti, ko je kot turist v naši domovini. Mi vsi moramo biti budni, varnostne organe pa vabiti za strokovno sodelovanje.

Skratka, naša organizacija mora biti aktivno pristona v vseh družbenih sredinah in akcijah. Z novo ustavo smo te naloge uzakonili in opravili jih bomo.

Naj živi bratstvo in enotnost jugoslovanskih narodov in narodnosti, enotno v borbi za zgraditev komunistične družbe.

Naj živi ZK in njen voditelj tovariš Tito!

KOŠIR ANTON

OCENA TEKOČIH GOSPODARSKIH GIBANJ IN PRIZADEVANJA ZA STABILIZACIJO V OBČINI VRHNIKA

Pri obravnavanju gospodarske problematike v občini Vrhnika moramo poudariti, da je občina Vrhnika industrijska občina, da to industrijo opredeljujejo v glavnem tri gospodarske panoge t. j. usnjarstvo, lesna industrija in kemična industrija, ki zaposlujejo 2.615 delavcev.

Omenjene tri dejavnosti so v letu 1974 zaposlovale 76 % celokupnega števila zaposlenih. V prvih treh mesecih letošnjega leta je znašala zaposlenost 2.624 delavcev ali 101 % napram letu 1974.

Gospodarstvo je kot celota doseglo boljše rezultate s prizadevanji na področju povečanega obsega proizvodnje in prodaje, povečanega števila zaposlenih za 3 % ter vloženi sredstvi za 25 %.

Celotnega dohodka je gospodarstvo ustvarilo v vrednosti 375.696 tisoč din več kakor v letu 1974 odnosno 38 %. Glede na lanskoletni rezultat konec leta znaša ustvarjeni dohodek v letu 1975 31 %.

Na takšno dinamiko celotnega dohodka vsekakor vpliva interna realizacija z indeksom 210 %, dočim je realizacija proizvodov in storitev porasla samo za 14 %. Celotni dohodek je hitreje porasel kakor je bilo načrtano v občinskih smernicah, katere so bile sprejete januarja 1975.

Gospodarstvo je letos poslovalo v pogojih poslabšane ekonomičnosti, kajti porabljena sredstva so porasla za 42 % več kakor lani, kar prikazuje večji porast kakor porast celotnega dohodka za 4 strukturne točke. Porast zlasti beležimo v porabljenem materialu za 42 %, dnevnice in terenski dodatki za 24 %, medtem ko je porast celotne amortizacije za 15 % in neproizvodnih storitev za 5 %.

Porast porabljenih sredstev je vplival na gibanje dohodka, ki je znašal 25 % več kakor lani in je za 13 indeksnih točk manjši od celotnega dohodka. Od planskih predvidevanj pa je dohodek porasel za 2 indeksni točki.

V začasni delitvi dohodka se kaže tendenca krepitve akumulacijske sposobnosti gospodarstva. V celotnem gospodarstvu se je letos okreplil delež osebnih dohodkov s prispevki. Akumulacijsko gospodarstvo (ostanek dohodkov + celotna amortizacija) je večja za 30 % od lanske.

Ostank dohodka se je letos v celotnem gospodarstvu povečal za 37 % oziroma 14 indeksnih točk več kakor je bilo planirano. Z izjemo kmetijstva, ki izkazuje znižanje ostanka dohodka za 48 %, pa vsa preostala področja beležijo nadpovprečno stopnjo porasta. Za več kot enkratno se je letos ostanek dohodka povečal v gradbeništvu in gostinstvu. Neenakopravni položaj pri doseganju ostanka dohodka je imela letos lesna industrija, saj LIKO — Tovarna vrat in Paketarna izkazuje padec akumulativnosti v pogledu ostanka dohodka, in sicer za 53 % oziroma 81 %. Pomemben uspeh pa je letos dosegla Industrija usnja Vrhnika, katere ostanek dohodka predstavlja 88,5 % ostanka dohodka v celotni industriji, oziroma 79 % vsega ostanka dohodka v gospodarstvu, torej je povečala ostanek dohodka za celih 91 %. Povprečni izplačani neto osebni

dohodki pa kljub 17 % povečanju zaostajajo za povprečjem gospodarstva.

Zaposlenost v preteklem obdobju izkazuje usmerjeni porast, kateri je bil v letu 1974 4 % (153) v letu 1975 pa 5 % (133), kar je izpod republiškega povprečja in je v skladu s sprejetimi občinskimi smernicami.

Glede na gospodarski potencial občin so potrebe po delavcih v občini še vedno visoke. Po nekaterih podatkih je ta številka preko 300. Vendar upoštevajoč smernice razvoja, da mora postati racionalno zaposlovanje ena od primarnih nalog razvojne politike, katero morajo upoštevati vsi dejavniki v svojih razvojnih programih, nas vodi v razmišljanje in realizacijo za boljšo opremljenost delovnih mest, boljšo tehnologijo in avtomatizacijo proizvodnih procesov.

Produktivnost poslovanja se je letos v odnosu na lansko obdobje povečala za 21 %. Lani je bilo doseženega dohodka na enega zaposlenega 17.647 dinarjev, letos pa 21.422 dinarjev. Povečanje produktivnosti je doseženo v vseh področjih, ne pa tudi pri vseh OZD. Slabše dosežke od lanskih beležita LIKO — Tovarna vrat in Paketarna. Za več kot tretjino pa se je povečal delež dohodka na zaposlenega pri Iskri, Industriji usnja, Igrad — gradbeništvo, Kovinarski ter Obrtniku.

Povprečni izplačani neto osebni dohodki so letos znašali v gospodarstvu 3.623 dinarjev. V povprečju so se povečali za 18 % oziroma za 3 indeksne točke počasneje od dosežene produktivnosti in za 7 točk počasneje od doseženega družinskega proizvoda. Povečanje osebnih dohodkov pa ni bilo v vseh področjih vsklajeno z dinamiko povečane produktivnosti. Tako so osebni dohodki hitreje od produktivnosti narasli v kmetijstvu (za 24 točk), gostinstvu (za 24 točk) in obrti za 10 točk, med posameznimi OZD pa pri LIKO — Tovarni vrat in Paketarni, Veterinarskem domu, Kmetijski zadrugi, Mantovi, Kovinarski in Obrtnem centru.

Ekonomičnost — rentabilnost

Kazalec ekonomičnosti pove koliko celotnega dohodka je gospodarstvo ali posamezna OZD dosegla s 100 dinarjev porabljenih sredstev. Razkorak med dinamiko stroškov in prodajnih cen, ki se zrcali v dinamiki celotnega dohodka, je tudi v letošnjem letu privedel do poslabšanja ekonomičnosti. V lanskem obdobju je bilo doseženo še 135,4 dinarjev celotnega dohodka, letos pa 4,1 din oziroma 3 % manj. S slabšo ekonomičnostjo so letos poslovale vse OZD v industriji, nadalje pa še Kmetijska zadruga ter IGRAD gradbeništvo.

Angažirana sredstva pa so letos dala nekoliko slabše rezultate od lanskih. Lani je bilo s 100 dinarjev povprečnih osnovnih in obratnih sredstev doseženo 11,0 dinarjev, letos pa 10,9 dinarjev dohodka. Tako znaša poslabšanje rentabilnosti za 1 %, kajti letošnja vložena sredstva so se povečala za 27,9 %, dohodek pa za 25 %. Poslabšanje rentabilnosti je bilo letos prisotno v industriji (v celoti z izjemo Iskri) ter celotnem kmetijstvu in stanovanjski komunalni dejavnosti. Vse preostale organizacije oziroma področja pa izkazujejo poboljšanje renta-

bilnosti, pri tem najbolj gradbeništvo (za 39 %) in gostinstvo (za 25 %).

V letošnjem letu so ob porastu celotnega dohodka v gospodarstvu za 38 % porasla porabljena sredstva za 42 % kar pomeni, da smo dražje proizvajali, odnosno, da se je ekonomičnost poslabšala. To je nelagodno vplivalo na oblikovanje dohodka, ki je porasel znatno manj, komaj za 25 %.

Z resolucijo gospodarskega razvoja za leto 1975 je v SRS predvideno povečanje realnega družbenega proizvoda za približno 6 – 6,5 %. Takšno povečanje bo moč doseči s povečanjem števila zaposlenih za ne več kot 3 %, produktivnosti za najmanj 3 % ter vlaganj v gospodarsko infrastrukturo z več kot 40 % povečanjem.

Orientacije v občini na osnovi sprejetih smernic za leto 1975. so nekoliko nižje ocenjene in sicer na 5 % realno povečanje družbenega proizvoda pri 2 % povečanju delovne sile.

Družbenega proizvoda, sestavljenega iz dohodka in amortizacije, je bilo letos ustvarjenega v vrednosti 100.473 tisoč dinarjev. Nominalni porast znaša 25 %. Sredstva, ki so ostala organizacijam združenega dela za osebno in drugo porabo s sredstvi za razširjeno reprodukcijo, so letos dosežena v vrednosti 70.816 tisoč dinarjev, kar je prav tako za četrtno več kot lani. Iz delitve znotraj sredstev, ki so ostala gospodarstvu, se kažejo pozitivne tendence krepitve lastne materialne osnove, saj se je delež sredstev, namenjenih za osebne dohodke (neto). Sredstva za neto osebne dohodke so se povečala za 18 %, kar je za 5 indeksnih točk počasneje od rasti nominalnega družbenega proizvoda oziroma 8,5 indeksnih točk počasneje od občinskih smernic.

V strukturi družbenega proizvoda in njegove delitve odnosno razporeditve so izredno narasle zakonske obveznosti in sicer brez solidarnostnega stanovanjskega prispevka za 143 % več kakor lani. Sem spadajo tudi prispevki za republiško izobraževalno skupnost, raziskovalno skupnost.

Poleg omenjenih prispevkov je vsekakor upoštevati tudi samoupravno dogovorjene obveznosti, kot so zdravstveno varovanje, zaposlovanje in drugi.

Na področju skupne porabe in splošne porabe se občinske smernice pridružujejo resoluciji gospodarskega razvoja SR Slovenije za leto 1975 in sicer se predvideva za tekoče leto porast skupne porabe za 3 indeksne točke ter splošno porabo za 6 indeksnih točk manj od porasta družbenega proizvoda.

Sredstev, ki jih je gospodarstvo plačalo v obliki pogodbenih obveznosti s sredstvi za financiranje splošne in skupne porabe, je letos bilo v vrednosti 29.657 tisoč dinarjev, ali za 24 % več kot lani. Ker pa je v omenjenih sredstvih vsebovan tudi solidarnostni stanovanjski prispevek med zakonskimi obveznostmi, znašajo približna sredstva za financiranje splošne in skupne porabe 21.825 tisoč dinarjev oziroma 33,9 % več kot lani. Jasno je, da je omenjena sredstva gospodarstvo prispevalo, lani. Jasno je, da je omejena sredstva gospodarstvo prispevalo, kar pa ni enako porabi, ker je le-ta omejena z družbenimi dogovori med družbenopolitičnimi skupnostmi (za splošno) ter samoupravno interesnimi skupnostmi (za skupno porabo).

Pogodbenih obveznosti je letos gospodarstvo obračunalo v višini 6.996 tisoč dinarjev oziroma le za 1 % več kot lani. Takšna dinamika dokazuje, da se načela resolucije uresničujejo, kajti s počasno rastjo pogodbenih obveznosti naj hitreje naraščajo reprodukcijska sredstva gospodarstva.

Zakonskih obveznosti je gospodarstvo obračunalo za 8.933 tisoč dinarjev ali brez solidarnostnega stanovanjskega prispevka za 14,3 % več kot lani.

Prispevkov iz osebnih dohodkov je bilo v obračunskem obdobju obračunanih v višini 13.728 tisoč dinarjev oziroma za 6 % več kot lani. Porast le-teh je močno zaostajal za porastom dohodka in družbenega proizvoda, kar je tudi v smislu predvidevanj v resoluciji.

Planirana (potrebna) finančna sredstva za realizacijo programov samoupravnih interesnih skupnosti na nivoju občine so 41.189 din. Dotok sredstev oz. realizacija za prvih pet mesecev je 13.571 din, t.j. 33 % od celotnega plana. Upoštevati moramo, da so pri planiranih sredstvih za vsako interesno skupnost vključena prenesena sredstva po zaključnem računu iz leta 1974. Poraba sredstev oz. izdatki v letu 1975 interesnih skupnosti so se povečali napram letu 1974 za 60 % pri tem največje povečanje porabe sredstev je imela samoupravna stanovanjska skupnost, ker je dodeljevala kredite iz solidarnostnega sklada šele v drugi polovici leta 1974, medtem ko so se sredstva za leto 1975 nekoliko hitreje dodeljevala in je znesek višji.

Neugodna gibanja se kažejo tudi v zalogah. V letu 1974 t.j. na koncu obračunskega leta smo imeli na našem področju sorazmerno nizke zaloge, vendar so v letošnjem letu porasle za 6 indeksnih točk.

V okviru zaloga najhitreje naraščajo zaloge nedovršene proizvodnje in zaloge gotovih izdelkov. Problemi zaloga so izredno kritični. V LIKO – Tovarna vrat, Parketarna Verd in TOZD Elektronu naraščanje zaloga poteka praktično že od meseca oktobra 1974 leta.

Velike probleme povzročata nelikvidnost gospodarstva, ki je v porastu že od druge polovice lanskega leta in se je v tekočem letu močno povečala.

Čprav se je samofinanciranje OZD v tekočem letu močno okrepiło, pa le-to ne more v tolikšni meri vplivati na medsebojno zadolženost. Tako so se letos okrepila sredstva za reprodukcijo za 30,1 %, samo poslovni sklad pa za 31 %, po drugi strani pa se je znižal obseg kreditov pod raven primerjalnega obdobja za 6 %. Povečani lastni viri so bili globalno uporabljeni za povečanje obsega proizvodnje in prodaje, povečanih družbenih obveznosti ter osebnih dohodkov s prispevki. Tendence takšnega gospodarskega razvoja pa nujno zahtevajo posege OZD po dodatnih virih, ki se opažajo v nepravilnih obveznostih. Še vedno je občinsko gospodarstvo zelo močan kreditni faktor. Kljub močnemu porastu nepravilnih obveznosti za 25 % se razkorak še vedno povečuje. Porast terjave v I. tromesečju znaša 28 %, toda te še vedno presegajo nepravilne obveznosti za 83 % oziroma za 119.477 tisoč dinarjev.

Obratna sredstva ima gospodarstvo vezano pretežno v terjatvah in zalogah, vendar se prizadevnost OZD po likvidnih sredstvih kaže v krepitvi najbolj likvidnih sredstev (denarnih). Letos se je položaj denarnih sredstev in drugostopenjskih likvidnih sredstev (terjatev) znotraj obratnih sredstev dokaj okrepil.

Za rešitev splošno znane zadolženosti gospodarstva bodo potrebni še veliki naporji dejavnikov od oblastnih do bank in organizacij združenega dela. Vse celice gospodarstva bodo morale voditi strogo finančno politiko, tako na področju investicijske potrošnje, kakor tudi proizvodnje na sploh v smislu dobrega gospodarjenja, v kreditni politiki pa dati čimveč poudarka selektivnosti dajanja kreditov.

Zelo zaskrbljujoče je tudi področje cen in nenehno naraščanje življenjskih stroškov. Čprav večkrat slišimo, da je porast cen v skladu s predvidevanji, moramo žal ugotoviti, da temu ni tako. Statistični podatki govore, da so se te nesorazmerno dvignile v Sloveniji in je njihovo gibanje sledeče:

– Na področju Slovenije so se proizvajalčeve prodajne cene v industriji povečale v povprečju za 44,3 %. Po posameznih panogah, ki so pomembne za gospodarstvo občine, pa je bilo povečanje sledeče:

V elektroindustriji za 15,8 %, industriji gradbenega materiala za 35,4 %, lesni za 68,4 %, usnjarski za 8,3 %.

– Povečanje cen na drobno je bilo 31,3 %. Pri cenah na drobno je znašalo povečanje cen storitev 27,9 % – industrijskih izdelkov za 35,0 %, živil za 29,5 %, usnja za 28,4 %, pohištva za

52,0 %, gradbenega materiala za 59,4 %, komunalnih storitev za 20,3 % in obrtnih storitev za 22,4 %.

Cene obrtnih storitev v okviru občine so se v I. tromesečju 1975 v primerjavi z decembrom 1974 v povprečju povišale za 10 %. Povišanje po posameznih panogah je sledeče: predelava kovin 11 %, izdelava tekstilnih izdelkov 13 %, izdelava električnih aparatov in pribora 33 %, izdelava živil 19 %. Veliko odstopanje povišanja cen od sprejete resolucije v SRS za panogo izdelava električnih aparatov in pribora 33 %, je zaradi tega, ker je zajet samo eden izdelovalec od skupnega števila 12 iz področja te dejavnosti.

– Cene gostinskih storitev so letos porasle za 19,6 %, življenjski stroški pa za 25,6 %. S porastom nominalnih osebnih dohodkov dobrih 6 indeksnih točk.

V tem procentu povišanja je upoštevano le tisto povišanje cen za posamezne panoge, ki so bile predložene pristojnemu upravnemu organu SO Vrhnika v evidentiranje.

Dosedanja življenjska rast stroškov je znatno večja od ustvarjenega v istem obdobju preteklega leta in se giblje v okviru predvidene letošnje kvartalne dinamike. Pri tem so znatne razlike v gibanju cen življenjskih stroškov po posameznih skupinah:

Indeks cen življenjskih stroškov za prvo tromesečje letošnjega leta v SR Sloveniji:

	XII 1974	III 1974	III 1975
	XII 1973	XII 1973	XII 1974
SKUPAJ	125,7	104,0	105,2
hrana	123,3	103,6	106,5
pijača in tobak	115,4	99,4	111,1
obleka in obutev	125,6	104,9	105,3
stanovanja	126,2	100,1	100,0
kurjava in razsvetljava	132,9	103,8	100,6

Delež stroškov hrane v skupnih življenjskih stroških je še zmeraj visok.

Zato smemo reči, da dajejo prav stroški za hrano osnovni ton gibanju skupnih življenjskih stroškov. Precej visok je tudi delež ostalih stroškov. Pod postavko „ostali stroški“ so zajeti

pijača in tobak, higiena, kultura in razvedrilo ter promet in PTT storitve.

Izvoz – uvoz Občutne težave na področju izvoza lesne industrije v SRS za prvo tromesečje leta 1975 kažejo, da so izvozili za 33 % manj kot v istem obdobju lani. Zmanjšane izvoza ni mogoče pokriti z večjo prodajo na domačem tržišču, zato se tudi v naši občini čuti ta težava. Izvoz izdelkov lesne industrije se je zmanjšal za cca 35 % napram lanskem letu, medtem ko je usnjarska industrija povečala izvoz napram letu 1974 za 38 %. To povečanje izvoza IUUV odraža povečanje celotnega izvoza našega gospodarstva v občini za prvo tromesečje leta 1975 in to za 13 % več kot v letu 1974.

V strukturi izvoza TOZD – občine v letu 1975 odpade 79 % na IUUV, 9 % na Tovarno vrat Borovnica in 12 % na Parketarno Verd.

Uvoz surovin za potrebe industrije v naši občini za I. tromesečje 1975 je večji za 25 %, kot leta 1974. To pomeni, da kljub naporom nekaterih TOZD za zmanjševanje uvoza in večja poraba domačih surovin ter njihova predelava, se je delež uvoza povečal iz razloga, ker je naša največja TOZD IUUV vezana predvsem na uvoz surovin.

TOZD lesne industrije so zmanjšale uvoz surovin za cca 32 % kot leto prej iz naslova žaganega lesa in lesnih surovin.

V zadnjem obdobju je vprašanje investicij najbolj pereče. Ob vpogledu investicij, katera se trenutno odvijajo v občini, bi bilo treba reči naslednje: za investicijska vlaganja v izgradnjo novih objektov sta se odločili dve TOZD in to IUUV – TOZD Opekarna in LIKO Vrhnika TOZD – Tovarna vrat Borovnica. Skupna predračunska vrednost investicij je 139.986.054 din, pri tem odpade na IUUV TOZD Opekarna 72.000.000 in se investicijska prodaja končuje ter TOZD Tovarna vrat Borovnica 67.986.054 din, ki je šele v teku.

Izdatki kažejo, da je IUUV imela zagotovljenih 52 % lastnih sredstev, ostalo pa kredite, medtem ko ima Tovarna vrat Borovnica zagotovljenih 12 % lastnih sredstev.

Omenimo naj še to, da je večji delež finančnih sredstev zagotovil LIKO – TOZD Tovarna vrat Borovnica iz uvoženih finančnih ter komercialnih kreditov.